

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apere Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45.
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Broșură sensațională.

Cu venirea actualului ministru-president la guvernul țerei noastre, a intrat stare normală în viața de stat în toate direcțiunile.

Ministru-president Széll a promis că va introduce o eră nouă, era legalității și a dreptății, și enunțațiunile aceste au avut efect fermecător.

Furtuna s'a liniștit, spiritele iritate au venit la liniștea cuviincioasă, și o lucrare pacinică era chemată să prepare era cea nouă: a legalității și a dreptății.

În această liniște de mult dorită a venit ca o bombă, broșura despre era fostului ministru Bánffy.

Intrăgă presa dela noi s'a ocupat cu această broșură sensațională, dară nu numai presa, ci și parlamentul nostru s'a ocupat cu broșura, în care se gloriifică era lui Bánffy.

Parlamentul unguresc a aflat neobișnuită forma, în care broșura din chestiune caracterizează era ministrului president Bánffy.

Prea se vorbește pe față, prea se desvêlesc actele marcante în era Bánffy. Forma de a vorbi, de a scrie cu atâta francheță, este identică cu trădarea de acte secrete, ceea-ce ar trebui să aducă cu sine pedepsirea autorului pentru divulgarea secretelor de stat.

La interpelarea făcută în această direcțiune în parlament, ministrul-presidente a răspuns că el nu cetesce broșurele scrise cu tendința de a glorifica era trecută, ochii lui sunt îndreptați spre era cea nouă, spre era legalității; va lua însă măsuri, ca dacă broșura tradă secrete de stat, autorul să fie pedepsit.

Nici interpelantele Polonyi, nici ministrul-president nu au tras la îndoială adevărul celor spuse în broșură.

Presa ungerescă unisonă e de acord, că cele din broșură sunt lucruri adevărate.

O scim cu toții că cele spuse sunt lucruri adevărate, numai cât până acuma

nu o-a spus nime din tabăra maghiarilor, ci a trebuit se cadă Bánffy, a trebuit să cadă în modul în care a cădut, a trebuit să vină următorul lui și să promită o eră nouă, o eră a legalității și a dreptății, a trebuit să urmeze fuziunea tuturor partidelor, cari stau pe baza pactului dualistic, și fuziunea să urmeze ca postulat al erei celei noue, a trebuit să fie stigmatizată era Bánffy de era volniciei și a corupțiunii: toate aceste au trebuit să premergă ca să se simtă necesitatea de a se arăta în faptele cari au avut mențiunea să facă din era Bánffy cea mai pronunțată eră șovinistă maghiară.

Spre a putea face acesta, trebuia să se desvâlcescă acțiunile din era Bánffy în toate nuditatea lor.

Broșura din chestiune este întru toate după formele și natura tuturor acțiunilor din era Bánffy, ea spune fără perdea lucrurile, așa după cum s'au întemplat.

Și francheța acesta merită totă recunoștința; dacă până acuma nu i-s'a făcut acesta din nici o parte, o facem noi, cari mai mult am avut motive și de îngrijiri și de speranțe sub era Bánffy: îngrijiri pentru necruțarea cu care eram loviți în cele mai vitale interese ale noastre culturale, și speranțe că sub asemenea violențe va trebui să învingă cauza dreptății.

Adevărată furtună a provocat acea broșură în presa românescă dela noi, căci ea a desvâlit acțiunile cabinetului negru, instituit de ministrul-president Bánffy în resorțul său pentru suprimarea încercărilor de a ne conserva firea și limba noastră.

Mai mare furtună a provocat însă această broșură în România, pentru rolul ce-l'a avut politica liberalilor în era Bánffy.

Decorarea consilierului ministerial Jeszenszky, afacerea cu renta bisericeii Sfântului Nicolae din Brașov, criza între conducătorii politicii noastre românesci aici în Ungaria, toate aceste sunt puse în sarcina domnului Dimitrie Sturdza, a cărui venire la putere se consideră ca opera politicii din era Bánffy.

Ca politica din era Bánffy să fie sprijinită cu o autoritate de primul rang, broșura din chestiune implică în acțiunile din era Bánffy și persoana regelui României, care prin decorarea lui Jeszensky a desarmat pe românii din Ungaria și Transilvania nu numai în ținuta lor politică, ci și în nisuiințele lor culturale, în special se aduce aici căderea ministrului de externe Kálnoky, care favoriza nisuiințele culturale ale românilor, și aducerea la cele esterne a actualului ministru Goluchovszky, care mână în mână cu politica din era Bánffy, cu mână tare a întrevănit în București în favorul politicii unguresci.

Furtuna tocmai acum se descarcă în presa din România și pe stradele Bucureștilor.

De comun după o furtună atmosfera se curăță.

Încât se va curăți atmosfera politică în România, după ce va trece și furtuna aceasta, acuma nu o putem sci, o vom vedea însă în curând.

La tot cazul, broșura este de o natură sensațională, și că cu atâta va deveni mai sensațională, cu cât din o parte sau alta se va face încercarea de a-i detrage din importanță, sau de a mai înfrumșea și colori faptele, pe cari ea de tot plastic, dară natural, le-a prezentat publicului celui mare.

O chestie de „tradiții”.. Se știe că partidul Kossuthist e singurul dintre partidele parlamentare maghiare care nu primesc să fie reprezentat în delegațiuni, în cari încolo fiecare partid își trimite reprezentanții sei proporționat.

Acum însă, de când Apponyi, care cu partidul său era mai aprôpe de cel guvernamental, stând pe bazele pactului dela 1867, a intrat în chiar partidul guvernamental, a prins dorul pe unii kossuthiști, să pășescă ei pe locul partidului lui Apponyi, de unde se vede, mai e numai un paș până la fotoliul ministerial. Ugron a făcut pași hotărâți în direcțiunea asta.

A declarat-o în vorbirea program în urma căreia a fost ales deputat în locul baronului Bánffy, tot cu aceeași unanimitate cu

care Bánffy fusese nainte cu câțiva ani. Și se vor afla negreșit printre 48-iști cari s'el urmeze bucuos pe Ugron, atrași de strălucirea nădejzii puterii...

Dar unii kossuthiști mai dela rudă, de pildă fiul tătâne-sau, cât din „convingere”, cât de sila de-a ținea la „tradițiile” partidului, deși și-or fi dicând în sineși: „ardă-le focul de tradiții dacă ele te țin așa departe de „bine”...”, se declară a rămânea și mai departe afară din delegațiuni.

Kossuth Franczi anume, a declarat unui interjvator următoarele:

„Partidul independentist nu merge în delegațiuni; nu e nici un motiv să se schimbe în acest punct ținuta sa de 50 de ani. Partidul 48-ist consideră delegațiile mai mult de un parlament central deghisat, decât de o delegație, o comisie, a parlamentului, căci delegația e investită cu astfel de drepturi, pe care parlamentul nu le are; iar un delegat nu poate avea drepturi mai mari ca însuși acela ce-l delegă! E înzestrată delegațiunea mai departe cu dreptul cel mai înalt ce caracterizează parlamentele, cu dreptul de budget, și încă în afaceri ale imperiului întreg, ba în cazuri de diferențe de păreri delegații austriaci cu cei ungari votează și împreună. Iar partidul 48-ist și independentist n'a sancționat încă prin prezența sa aceea, ca delegații austrieci să se pôtă amesteca prin votul lor, în afaceri interne ale statului ungar, și eventual să decidă chiar, precum se pôte întâmpla la astfel de votări comune!”

Mari — passiviști.

O faptă de bine!

— Masa studenților români din Brașov. —

Cetim în „Gazeta Trans.” de Joi:

„Abia au trecut patru luni de zile, de când d-l director al școlilor medii gr. or. române din Brașov a inițiat ideea înființării unei mese a studenților, și deja masa, putem dice, s'a realizat.

„Conferența profesorală din 19 Febr. v. a decis să realizeze masa studenților în că în anul acesta. Nedisponând însă până de astădată de un local propriu, și voind să aibă prilej a face experiență prealabilă, conferența a decis, ca pentru anul acesta să

gală, până la trăsura cea pompôsă, cu deosebire însă pe cei-ce ocupau loc în trusură, — pe acei vampiri setoși și pe acele dame, a căror juvaere și podôbe costau mai mult decât ar putea agonisi unul dintre ei în decursul unei vieți întregi!

Și privind ea șirul de trăsuri, cari se strecurau încet printre mulțime, i-se ivi altă amintire, un tablou aprôpe uitat din viața de școlă, în mânăstire. A trebuit să se gândescă îndată la istoria lui Faraon, care a vrut să urmărescă pe Judei cu carul de povară prin marea roșie. Ea vedea valurile, pe cari totdeuna și-le închipuia roșii ca sângele, ridicându-se ca niște muri de amândouă laturile Egiptenilor. Și acum rêsună vocea lui Moise, își întinse toiagul deasupra apei și valurile mării roșii înghițiră pe Faraon împreună cu cărele lui...

Ea știa, că murul care o împesura din două părți, este mai sêlbatic și mai turbat decât valurile mării!.. ea știa că nu lipsea decât vocea unui Moise, pentru-ca să pună în mișcare această mare de ômeni, care năpăstuindu-se înainte, s'el înghită în valurile de sânge splendorea bogăției și a puterii...

Inima-i svînea și se ascunse tremurând într'un colț al trăsorii. Dar nu de frică,

ci pentru-ca cei de afară s'el n'o vadă; ea se rușina de ei.

Pentru prima ôră i-se părea propriul ei noroc, ca o nedreptate, ca ceva de ce trebuia să se rușineze.

Era dôr' locul ei în ecuiagiul cel pufos și elegant? Nu făcea ea parte din aceea mulțime undulătoare între copiii urgisiți? Cugete și simțiri aprôpe stinse își ridicară capul, ca fiarele, după-ce multă vreme fuseseră în lanț. Ea se simția streină și fără de adăpost, cu totă viața ei splendidă, și cu un dor demonic se cugeta la locul cel înfricoșat, de unde își luase obârșă. Prinse cu furie șalul cel prețios de dantelă; un imbold sêlbatic de a distruge ceva o cuprinse — când trăsura sosi sub portalul hotelului...

Servitorul deschise aripa trăsorii, iar ea se scobori cu binevoitorul ei suris pe buze cu demnitatea ei liniștită, aristocratică.

La intrare fu întâmpinată de un ôre-care atașat tinêr, care se simți fericit când ea îi primi brațul, și fu încântat când creșu că în privirea ei a observat o lucire neobișnuită, și în cerul al șeptelea când simți brațul ei, cutremurându-se. Plin de mândrie și speranță o conduse pe treptele lucii de marmoră...

„Spuneți-mi, v'el rog, frumoasă dômna, ce zină binevoitoare v-a depus în leagăn darul admirabil, că tot ce sevîrșiți și ce v'el aparține, este ceva deosebit, distins? Și de veți avea numai o singură flôre în pèrul d-vôstre, și aceea are un farmec propriu, ca și cum roua dimineții ar fi împrospetat-o. Și de dansați, se face ca și cum pământul s'ar îndoi și supune pasului Dvôstre”...

Contele era de tot uimit de acest com liment lung și plăcut, căci nu-i era așa ușor să se exprime atât de conec. El s'așteptă ca și dômna cea frumoasă să-și exprime admirația. Dar s'a înșelat. Ea se plecă peste balustrada balconului, unde căuta să se recorească după danț, privind asupra mulțimii și trăsurilor ce soseau încă.

Părea ca și cum n'ar fi aflat sensul bravurii contelui; iar el din contră o auți șoptind un cuvânt neaplicabil: „Faraon”.

Cavalerul tocmai voia să-și facă reproșuri, când ea se întorse pentru a intra în salon.

Deodată se opri în fața lui și-l privi cu ochi mari, siniștri, cari contelui îi părură de tot stranii.

„De abia îmi vine a crede că vre-o zină darnică să fie stat la leagănul meu, că

FOIȚA

Dispoziție de bal.

Novelă de

A. L. Kielland.

(Înceiere.)

Își aduse frumoasă dômna aminte, trecând prin mijlocul acestei plebe sêrace și obscure, cât de adese-ori ea, ca copilă, sorbea cu ochi lacomi pe cocônele, cari împodobite mergeau la baluri și la teatru, cât de des vărsa ea lacrimi de amară invidie asupra florilor pe cari cu mare trudă le compunea, pentru-ca cu ele să se împodobescă altele... Aici vedea aceleași priviri lacome, aceeași invidie nesațioasă și odiôsă.

Și bărbații cei obscuri și încrunțați, cari cu priviri rênțăciose și amenințătoare esamiau ecuiagele — o cunoșeau cu toții! — Nu le-a șponat ea ca copilă, ascunsă într'un unghet, conversațiile lor despre nedreptatea sorții, tirănia bogăților, despre drepturile muncitorilor, după cari n'au decât să-și întindă brațele?

Ea știa bine, că ei urau totul — începând dela calul bine grijit și surugiul de

provadă cu prânză gratuită pe 20 școlari săraci, plasându-i la diferite familii române din Brașov, cari pe baza unui concurs public pentru o plată de 6 fl. lunar, s'ar oferi a-primi.

„Concursul a avut un rezultat foarte îmbucurător, căci au intrat 12 oferte, cari în total ar fi făcut loc la peste 100 de elevi.

„Comisiunea fondului mesei studenților, după o minuțioasă chibzuire și după ce a vizitat la fața locului gazdele oferente, a propus și conferința profesorală din 8 Martie a. c. a decis, ca să plaseze pe cei mai lipsiți 20 școlari ai școlilor medii și superioare pe timpul dela 16 Martie v. până la 30 Iunie v. c. la Dómnice: Paraschiva Darius (2 școlari), Efrosina Rîșnovean (10 școlari) și Elena Rîșnovean (8 școlari).

„Tot corpul profesoral a decis, ca lista școlarelor celor mai lipsiți să fie stabilită de profesorii clasei prin un fel de plebiscit al elevilor înșiși, clasă de clasă, cari ei înșiși știu și cunosc mai bine pe cei mai săraci colegi ai lor. Astfel s'a stabilit o listă de aproape 40 de școlari, dintre cari comisiunea a ales pe cei 20, cari vor beneficia de prânză pe cheltuiela fondului mesei studenților.

„Iată lista școlarelor admiși la masa studenților:

„Ioan Șortan și Iosif Bărsan din cl. VIII gimn., Ioan Damian din cl. VII gimn., Avram Imbroane din cl. VI gimn., Ioan Căldărea și Vasile Cucu din cl. V gimn., Nic. Ilie și Samuilă Urian din cl. IV gimn., Alexe Sulică din cl. III gimn., Dumitru Sêrbu din cl. II gimn., Valeriu Florea din cl. I gimn., Nic. Crăciun și George Măciucă din cl. III comer., Grig. Domilescu din cl. II comer., George Muntean și Emilian Lupea din cl. I comer., Radu Odor, Nic. Țîrea și I. Ilie din cl. III reală, Ioan Mateiu din cl. II reală.

„Observăm cu bucurie, că lista acesta s'a stabilit fără nici o considerațiune confesională, sau de vina altor naturi, ci numai după gradul de paupertate al elevilor cu moralitate bună și cu progres de cel puțin „suficient“ în studii.

„Marți, în 16 Martiu v., a fost ziua când școlarii acestia împreună cu comisiunea profes. a mesei, au mers în corpore la cele 3 gazde, pentru-ca să beneficieze de prânza gratuită.

„De mai înainte încă s'au elaborat dispozițiunile de ordine ale mesei, din cari relevăm cu plăcere dispozițiunile menite a întări sentimentele de religiositate și recunoștință către binefăcători, în inimile tinerimei. Anume s'a dispus la gazdă, ca în fie-care Vineri de peste an, precum și în totă săptămâna mare, elevii mesei să mănânce de post, iar la masă să rostescă și de și două rugăciuni: „Tatăl nostru“ înainte de masă și o rugăciune de mulțumită lui Dumnezeu după masă. Acesta din urmă rugăciune pentru frumusețea ei și pentru cuprinsul ei nobilitător de inimi o reproducem aci întocmai:

În genere așa fi avut vre-odată leagăn, domnule conte. Dar agerimea dtale a făcut o mare descoperire referitor la ce ai spus despre danțul și florile mele. Vreau să-ți concred secretul rōuei prospete de dimineața, care învâle florile. Acestea-s lacrimile, domnule conte, cari au cernit asupra lor invidia și rușinea, decepțiunea și furia... Și dacă crești, că pământul se îndoie precând jucăm, e prea adevărat, fiindcă se cutremură sub povara invidiei atâtor milioane“...

Ea vorbi-se cu liniștea-i obicinuită, și după un salut pretinse dispăru în sală.

Contele remase iarăși ca încrămențit. Aruncă o privire asupra mulțimii de popor — o privilegiște, ce de multeori i-s'a oferit. El făcuse multe glume răutăcioase și puține bune asupra acestui „monstru cu multe capete“. Dar numai astă sêră îi trecu prin gând, că acest monstru este cel mai periculos vecin al unui palat...

Cugete străni și neliniștitoare se încurcău prin creeri contelui, unde aflau mult loc. El își perduse echilibrul cu totul, așa că nici după o polcă întrégă nu-și putu recăpăta dispoziția.

Lulus.

„Mulțămim Ție, Christóse, Dumneșeu „nostru, că ne-ai săturat pe noi de bunătașile Tale cele pământesci, nu ne lăsa pe „noi lipsiți nici de cerșea Ta împărăție; ci „precum în mijlocul ucenicilor tēi ai venit „Mântuitorule, pace dându-le lor, vino și la „noi și ne mântuește pe noi, iar pe bine-„făcătorii mesei acesteia, vii și „morți, pomenesce-i Dómnice întru „impărăția ta! Amin“.

„Sê dea Dumnezeu, ca frumosul început să fie făcut într'un ceas bun, și la anul să vedem deja masa studenților într'un local al sêu special, cu un număr îndoit de școlari!“

Amin!

Revistă Bisericească.

Inercarea Sêrbilor.

Fiindcă dl Coloman Széll s'a tare lăudat cu „lege, drept, dreptate“, covârșitorea majoritate a membrilor Congresului național-bisericesc sêrbesc, vor sê-i pună numai decât la probă vorba. Se spune anume, că îndată după Paștile apusenilor, vor trimite o deputațiune la primul ministru unguresc, presintându-i gravaminele lor în punctul împedecării congresului prin guvernul de mai înainte, și cerându-i să dea curs liber desbaterilor acestei înalte corporațiuni bisericești, convocându-l și lăsându-l sê-și termine lucrările. Ei altfel, se alipesc de punctul de vedere manifestat în Congres, că naimea ordinei de și, n'au să iee în desbatere regulamentul, precum li-se cerea.

„Egyetértés“ și alte diare spun, că pășirii acestor deputați nu li-se dă în cercurile politice din Pesta, „nici o importanță“ căci ei pășesc numai ca „particulari“ nu ore-cum „oficios“, în numele Congresului.

Așa? Dar dacă ar păși „oficios“? Dacă congresul i-ar esmite? Atunci — nu li s'ar da importanță, fiind că și așa sunt reprezentanții unei biserici naționale puțin numărōse...

Un dar al I. P. S. Ghenadie.

Duminea, 14 Martie, după sêvșirea Sf. Liturgii, I. P. S. Ghenadie fost Metropolit primat la București, a prezidat în Biserica „Ceaș-Radu“ din Capitala română comitetul constituit pentru reclădirea acestei vechi biserici a Bucureștilor, ce amenință să cadă în ruină.

„Inalt Prea Sfințitul Ghenadie a rostit enoriașilor o scurtă predică, qicând între altele:

„Este o datorie sfântă pentru toți creștinii ortodocși, dar mai cu sêmă pentru urmașii Apostolilor Mântuitorului, ca pe timpul Sf. și marelui post al patimelor Domnului nostru să se mărturisescă în suflet curat între dênșii. Deci am venit între voi spre a vê aduce în fața lui D-șeu mărturia mea: S'a dis că sunt în posesiunea unei mari averi; adevêrul este că din economiile ce am agonisit în lunga mea carieră, d'abia am cu ce să trăiesc foarte modest, potrivit cu înalta poziție ce am ocupat în Stat, dar D-șeu mi-a dăruit o comoră foarte bogată în credința nesecată ce mă nutrește pentru sfânta noastră Biserică națională și ortodoxă, această cetate nebiruită a nêmului românesc.

„Iată, dau vouă această comoră pentru ca să vê învredniciți de viața de veci contribuind cu obolul vostru pentru ridicarea acestui sfânt locaș“.

Sfêșșind cuvântarea I. P. S. Ghenadie a anunțat credincioșilor că din parte-i oferă 12.000 lei, pentru reclădirea bisericeii.

Credincioșii au fost atinși de simțimintele generosului donator, și au făcut I. P. Sale o căldurōsă ovație.

Inevitabila reacțiune.

„Politische Correspondenz, primește din Constantinopol următoarele asupra stărilor în Macedonia:

Între Românii patriarhiști și metropolit grec Panareth, a cărui reședință se află în Kucevo, a izbucnit un conflict serios. Causa e că metropolitul grec, foarte fanatic, avea de gând să escomunicetoțicredincioșii cari își trimeteau copii în școlile române sêrbe sau bulgare, excomunicare la care n'au consimțit nici clerul, nici comunitățile bisericești!

Spre a înlătura această opoziție, metropolitul a făcut întâiu încercarea să trimită în comitetele comunităților alți membri și a îndepărta apoi pe acei preoți cari nu-i aprobă pretențiile!

Metropolitul a dat să se înțelgă că „vrea să frângă rezistența preoțimii“, și ajutat de doi preoți, a mers până acolo de i-a pus să bată și să maltrateze pe bêtărânel protopop Nicola, încât acesta era aproape să moră! Atacul acesta a produs reacțiunea, că a ridicat lumea în contra metropolitului.

Întreaga populație ortodoxă, Români și Sêrbi cari până atunci erau grecofilii, s'a ridicat în contra metropolitului, care abia a avut timp să se refugieze la reședința sa. Mulțimea s'a adunat apoi împregiurul reședinței și a început să o bombardeze cu pietri! Dușmănia în contra metropolitului Panareth a ajuns la așa grad că în Kucevo nimenea nu vrea să-i vândă nici măcar pâne. În ziua de 17 Martie, populația a adus preot din împregiurime ca să slujescă serviciul divin și i-a oprit să pronunțe numele metropolitului în rugăciuni.

Revistă Externă

Vreau să moră!

„E tragedie nălțătoare, când biruiți luptacii mor“...

Filipinii își doresc rolul de eroi ai unei tragedii înălțătoare. Au ridicat arma contra stăpânirii spaniole, care era slabă, statul sêrac, de o lume departe, deci aveau ore-care șanse să potă smulge dela ei libertatea.

Dar că și contra noilor stăpâni Americani, cari nu mai sunt nici așa departe, nici sêraci, nici fără curagiu, ei tot mai duc lupta, fără privire la disproporția de forțe, — e de mirat. Chiar acum Americanii au decis a-și trece trupele de pe Cuba pe Filipine, iar mai târziu, vêdend că Filipinii tot nu se liniștesc, să trimită încă vre-o 35.000 de voluntari asupra lor.

Considerând lipsa de mijlōce a filipinilor, se pōte lua mai mult ca sigură pierderea lor. O vêd înșiși unii bărbați de ai lor, dar Aquinaldo îi împușcă de-și arată părerea!

Căci Aquinaldo are într'adevêr suflet iubitor de tragedii înălțătoare și se pare că dorește el însuși să fie cu ori ce preț eroul uneia. Întrebat de currend de un strêin, el a rêspons: „Suntem sătui de stăpâniri strêine; vrem să murim, și unde ai putea muri mai glorios ca pe câmpul de rêsboiu, în luptă pentru libertatea poporului din care faci parte?“

Conferența desarmării.

Din ordinul Țarului, contele Muraviev a adresat reprezentanților ruși din străinătate o circulară, în care îi însărcinează ca să mulțumescă în mod foarte viu tuturor acelor, cari prin scrisori sau telegrame, etc. au manifestat aderarea lor la ideea păcii.

Țarul vede în unanimitatea sentimentelor și în învoiala voluntară a guvernelor de a participa la conferința dela Haga, o nouă probă de succes a sforțărilor sale de a face să se desvōlte ideea păcii în conștiința popōrelor.

Din România

România — „Hinterland“?

(Urmare.)

„Dl Assan qice că „în tōte țerile independente, cum e România, când o companie străină voește a instala un cablu sub-marin, este dator să obție de la acea țară dreptul de „aterisaj“. Acest drept se plătește, căci aparține țerii atinse“.

Dreptul de aterisaj, adevă de a scōte pe țerm capêtul cablului sub-marin, este, — esplică „Voința Națională“ mai departe — motivul chiar al concesiunii ce se acōrdă companiei cablului. Ar fi o absurditate a-l scōti de la început ca ceva particular și în atară de condițiunile concesiunii. Dimpotrivă, pe

acest drept se basază tōtă concesiunea, și el nu se pōte considera de cât ținându-se sêmă de beneficiile materiale ce exploatarea cablului va da companiei, în cumpănă cu cheltuielile ce-i vor ocașiona construirea, aședarea și întreținerea lui, și cu avantajele ce va trage, din existența acelu cablu, Statul, care permite companiei să lege capêtul firului telegrafic de țermul sêu.

Este evident că dacă compania va profita mai puțin, condițiunile concesiunii ce i se acōrdă, vor fi mai puțin grele, și viceversa.

De asemenea, cu cât avantajele ce va trage Statul care dă concesiunea, vor fi mai mari, cu atât condițiunile concesiunii vor fi mai favorabile companiei.

Acele condițiuni constituiesc ele însele evaluarea dreptului de aterisaj, dacă se ține cu ori-ce preț a se vorbi de acest drept ca de ceva special.

Ceea-ce tōte Statele independente, cum e și România, fac atunci când acōrdă o concesiune de cablu sub-marin unei companii strêine, este ca să stipuleze clar că, în tot cazul, dreptul de aterisaj acordat cablului, nu va atinge suveranitatea teritorială, adevă tōte drepturile ce Statul are asupra fie-cărui deget de pământ al sêu și asupra stabilimentelor ce înființază pe teritoriul sêu.

Înțelege ori-cine că acest drept de suveranitate nu se pōte plăti nici de companii nici de alt Stat, și nici nu se pōte vinde fără prejudiciu pe cari nu le pot compensa ore-care sume bănești.

Cât pentru plată, un singur stat există unde dreptul de aterisaj se plătește. Nici acolo însă nu ca un drept interesând suveranitatea teritorială și inpedența Statului, ci ca o compensațiune a beneficiilor ce companiile trag din cabluri. Acest Stat este Anglia, țară care se află în condițiuni excepționale, fără altă comunicație cu continentul decât prin cabluri sub-marine, legată deja cu tōte părțile lumii prin asemenea cabluri, și cu o cifră de afaceri, care permite companiilor de cabluri să realizeze într'adevêr venituri remarcabile. E just ca acestea să plătescă ele o subvențiune Statului englez în loc de a fi dênsele subvenționate, ca pentru țerile unde veniturile companiilor pot fi îndoielnice.

Condițiunile ori-cărei concesiuni, pe care Statul o acōrdă unei companii private, sunt determinate, nu numai de beneficiile materiale ce compania va trage din concesiune, dar tot de odată și de interesul ce Statul are ca obiectul concesiunii să se realizeze.

Cari sunt avantajele ce va avea compania cablului sub-marin Constanța-Constantinopol? Ea va încasa taxa proporțională pentru telegramele transitate prin cablu și va primi dela Statul român o subvenție anuală de 50.000 lei, care va scōdea însă pe măsură ce vor crește veniturile companiei din taxa de telegrame, în proporție de 5000 lei mai puțin pentru fie-care 10.000 lei din telegrame peste venitul brut de 50.000 (art. VI din Convențiune).

De fapt, în tot pe fie-care an cheltuielile generale ale cablului, cuprinđend anuitatea, personalul și întreținerea, se vor urca la minimum 135.000 lei. Scăđend subvenția ce-i dă Statul nostru, de 50.000 lei, compania va avea deci să acopere anual aproape 85.000 lei pe care trebuie să și-i procure din taxa telegramelor transitate.

Este cert că în anii primi, compania nu va avea un trafic atât de mare. Traficul pe care se pōte rațional compta într'o socotêlă seriōsă, este acela pe care-l are ađi Germania cu Constantinopolul, fie pentru ea, fie în transit, și acela pe care România îl are cu Turcia. Acest trafic, de vre-o 670.000 cuvinte pe an, îndreptat fiind pe cablu, ar procura companiei un venit brut de vre-o 70.000 lei. Ar rămân deci, în anii primi, o lipsă de 15.000 lei anual, pe care compania să o acopere din beneficiile ce vor proveni ulterior din sporul eventual al traficului.

De alt-fel, dacă în anii primi, traficul cablului va produce 70.000 lei, conform convenției nōstre noi vom scōdea 10.000 din subvenție, și de fapt lipsa companiei se pōte evalua la 25.000 lei pe an, de acoperit din beneficiile viitoare. Apoi, cu cât traficul va spori, și deci compania își va acoperi lipsurile, cu atât și subvenția din partea Statului român va scōdea continuu.

Prin Convenția de adi, vom ajunge la rezultatul de a nu plăti nici o subvenție în timp mai scurt de 20 de ani.

Și apoi în 30 de ani concesiunea expiră, și noi suntem în măsură de a pune alte condițiuni companiei, după împrejurările ce vor fi atunci.

Când se vorbește de traficul telegramelor prin cablu, se uită o parte foarte importantă a cestiunii, anume că *astăzi noi nu ne împărtășim cu nici un cuvânt din toate telegramele cari merg din Europa centrală și occidentale la Constantinopol!* Tote telegramele cari merg din Germania în spre Turcia, sunt transitate prin Austria și de acolo prin Serbia, sau prin Bosnia, sau prin Muntenegru, sau prin cablul de la Triest.

Stabilindu-se firul direct Berlin-București-Constanța și cablul Constanța — Constantinopol, vom avea în transit toate telegramele germane și pe cele cari trec ași prin Germania din Suedia, Norvegia, Belgia, Olanda și Danemarca.

Aceste telegrame sunt acele cari vor da cablului cea mai mare parte din traficul probabil de 70.000 lei. *Ele vor da însă în același timp, ca transit teritorial, un venit cam de 15.000—18.000 lei telegrafului nostru, care ași, fără de cablu, nu are nici un ban din acest trafic!*

Cu alte cuvinte, în total partea de subvenție reală ce va plăti Statul companiei cablului, va fi de 25.000 lei în anii primi. In schimb, *vom fi legați cu Constantinopolul și cu Orientul, vom forma „un inel indispensabil în marele trafic internațional“.*

Numai cine nu cunoște aședrea și îndreptarea comerțului european, poate să nu înțeleagă incomparabila însemnătate a acestui fapt și ce *avânt se va da dezvoltării economice a României, care ași e cu totul în afară de traficul Occidentului european cu Orientul și mai ales cu Extremul-Orient.*

Traficul telegramelor nu va întârzi să crească, relațiile se vor întinde, și nu numai că subvenția inițială de 50.000 lei va scădea cu totul, dar *telegraful nostru va încasa un venit din ce în ce mai mare din transitul teritorial.*

Iar când, precum este probabil, cablul va fi în relațiuni de transmisiune a telegramelor de la Constantinopol spre Indii, Africa și Extremul-Orient, sporul de venituri pentru telegraf va fi cu atât mai important, cu cât taxa de transit pentru asemenea telegrame este simțitor superioară celeia pentru telegramele europene.

Mai este însă încă o considerațiune, care-și are locul în judecarea acestei chestiuni. Este vorba de avantajele ce vom avea, *atrăgând prin țară cât mai mult din comerțul de transit între Europa și Orient, și de eforturile cari se impun Statului nostru în această direcție.* Comerțul cere însă înlesniri, și întâiele pe cari le reclamă astăzi, sunt ușurințele de postă și de telegraf. Chiar dacă am face sacrificii pentru aceste servicii, întru cât ajutam astfel dezvoltarea comercială, asemenea sacrificii sunt tot-d'auna larg compensate!

NOUTĂȚI

Chirotonire. Inaltpreasfințitul nostru arhiepiscop și metropolit *Ioan Meșianu* a chirotonit ași întru preot pe diaconul *Aureliu Maniu*, instituit paroch în comuna Răcățiu din tractul protopresbiterial al Sebeșului.

Morte: *Nicolae Popovici*, parochul gror. din Lunca (tractul Hațegului), a reposat la 17/29 Martie în etate de 61 ani, după un serviciu de 40 ani la altarul Domnului. A lăsat după sine 3 fi: Ioan, profesor în Sibiu, Toma inv. în Boșorod, și Ana. Odichnescă-Domnul în pace!

Necrolog. Ni se scrie din Alba-Iulia: că credincioasa bisericii noastre *Ioana Câmpian* din Alba-Iulia, mama arhivarului consistorial *Demetriu Câmpian*, a repausat în Domnul ieri în 31/19 Martie a. c. în etate de 88 ani. Inmormântarea va fi mâne, Duminecă în 21 Martie st. v. Dumneșeu să o odichnescă în pace!

Un frumos dar bisericeii. Amăsurat concludului comitetului parochial, subsemnatul oficiu parochial, în numele parochiei ort. rom. Bordo Suseni aduce pe această cale cea mai profundă mulțămire Illustrului Domn Constantin cav. de Steriu, bancar în Brașov și București, pentru ajutorul de 100 fl. — care, în urma cererii noastre, s'a îndurat a'l da spre scopul terminării bisericeii celei nouă în parochia noastră. Preabunul Dșeu să-i dăruiască zile multe și fericite, și însutit să-i răsplătească binefacerea făcută nouă Bordo-Suseni, la 16/28 Februar 1899.

Eliseu I. Dan
paroch

Cor bisericesc în Jibert. Având la școala noastră gr. ort. din Jibert un învățător zelos, pe Moise Flitter, încă la începutul anului școlar, învingând multe greutăți, a ajuns a-și vedea realizată dorința sa frumoasă de a întemeia cor bisericesc în comună. În ziua Nașterii Domnului a început a cânta în biserică corul bine instruat, în trei voci, constător din 20 bărbați, acompaniați de școlarii mai mari. Corul face mare impresie asupra parochienilor, căci cântă în tota Dumineca și sârbătorea, atrăgând tare poporul spre cercetarea bisericeii.

La realizarea acestei dorințe ce o a avut inițiatorul, a ajutat mult și preotul locului, care a știut propaga interes în co-risți față de acest lucru. Laudă lor!

Studentii și studente, nu se înteleg. În Germania numărul domnișoarelor cari ajung cu studiile până la universitate, sporește mereu. Dar, în măsura în care acest număr sporește, în aceea crește și neînțelegera între studenți și „colagele“ lor! Ca ori unde, unde e rivalitate de pâne... Zilele astea studenții din Halle au mers chiar de parte cu pornirea lor contra studentelor. Mediciniștii au înaintat senatului universității o rugare-protest contra admiterii femeilor la studii medicale.

„În acest domeniu, scriu ei, emanciparea femeii e o calamitate! Ba e contrară chiar bunelor moravuri! Cerem ca femeile să fie excluse dela învățământul clinic. Esperența ne-a dovedit, că învățarea în comun, studenți cu studente, e inconciliabilă, atât cu studiul medical aprofundat cât și cu morala!“

Bietele studente, ce să răspundă?... Adevărul e, că o domnișoră medic aședată într'un oraș e un pericolos concurent, mai ales la damele bolnave, unui medic bărbat. Cam de aci necazul ăsta mare!...

Plata oficerilor. S'a accentuat de multe ori dorința, de-a se urca plata oficerilor. Acum, după cum raportază „Reichswehr“, dorința oficerilor e pe cale a se împlini. În budgetul proiectat pe anul 1900 solda lor e mai mare ca până acum. Anume: un sublocotenent (Lieutenant) va avea anual 840 fl.; un locotenent (Oberlieutenant) 1020 fl., un căpitan de clasa II. 1200 fl. căpitan de clasa I. 1500 fl.; major 2100 fl.; locotenent-colonel cu soldă mai mică 2600, cu soldă mai mare 3000 fl.; colonel 3600 fl.

Pentru casa Domnului. La petrecerea arangiată din partea femeilor române din Hașfalău la 30 Ianuarie a. c. cu scopul ca din venitul să se înfrumusețeze biserică ce se va edifica în anul acesta, s'au primit prin postă dela armători Domni:

Dimitrie Moldovan prot. Sighișora 1 fl. Grigore Crișan inginer Gergița 4 fl. 78 cr. George Repede preot Homorod 60 cr. Iară suprasolviri au făcut: Ludovic Semerat șef de gară 80 cr. Nicolae Gheaja inv. Sighișora Vasilie Suci. inv. Sighișora 40 cruceri 40 cr. Nicolae Lup 40 cr. și C. Cristiu 40 cr. căroră li-se aduce mulțămire publică și pe această cale, de Comitetul arangiator. Hașfalău în 20 Faur 1899.

Ultime știri.

Evenimentele din România.

Lumea politică din București este în mare ferebere. Broșura anonimă asupra lui Banffy a cădut în viața politică și parlamentară din capitala română, ca pétra nebulului din poveste, pe care de ce înțelepți n'o mai pot scote și nu pot opri valorile ce în chip altfel firesc, ea le-a ridicat...

După întrunirea publică, sgomotosă și agitată, dela „Dacia“, ținută Dumineca trecută, a urmat aședăcând revoluția opoziției parlamentare. Opoziția conservătoare și democratică (Flevo) a declarat *obstrucție* în parlament până ce primul ministru Sturdza va mai sta în fruntea afacerilor! Drapeliștii mode-

rați reprobă și ei pe dl Sturdza pentru ținuta sa în cauza națională, dar la obstrucție nu vor să participe.

S'au prezentat mai multe interpe-lări. Senatul a dat vot de încredere dlui Sturdza cu 67 contra 8 voturi. Aurelianiștii, 7, s'au reținut.

Vre-o patru deputați, liberali-didenți, ca Costinescu și Delavrancea, au anunțat că își depun mandatele de deputați, nevrând să mai participe ca atari sub actualul guvern.

Dl Sturdza a luat în vre-o două rânduri cuvântul, cercând să bagateli-sisese broșura anonimă, și arătând că nicăiri într'un parlament nu s'a mai pomenit, să se dea atâta importanță unei broșuri ce a atari sub actualul guvern. Declară că *respinge acușățiunile nedemne ce i-se adresază prin broșură.*

„Fremdenblatt“ din Viena vorbind de furtuna ce broșura a provocat-o la București, declară că ea e absolut nedemnă de importanța ce o parte a politiciilor români îi dă, căci, deice „Fremdenblatt“, în broșură dăm peste astfel de afirmațiuni cari ne dovedesc evident, că autorul ei e absolut neorientat în afacerile politice externe!

Declară de false afirmațiile privitoare la căderea lui Kalnoky, la încordările dintre Goluchowsky și Kalnoky etc. „Fremdenblatt“ nu crede că pe palavrele unui atare om (ca autorul broșurei) politici serioși pot pune atâta pond, cât să răstorne cu ele un guvern sau să pornescă o agitație periculosă față de împărăția austro-ungară vecină.

Tote diarele maghiare se ocupă, cele mai multe în pimi-articli, de agitațiile din București, sub titli ca „Sturdza și Bánffy“, „Lucruri române-maghiare“, „Prostie umflată“, etc.

I. Löser.

Istoria Agriculturii.

Traducțiune autorizată
de

Un prietin al plugarilor.

(Urmare)

Poporul aflând de această binefacere, a a alergat plin de bucurie cu mic cu mare la biserică și a ridicat rugăciunii către Dumneșeu, că a ajuns acesta și.

5. În Bavaria Carol Theodor principe de Bavaria (1724—1799) își câștigă mari merite prin uscarea rovinei de la Dunăre. Această rovină avea o mărime de aproape 220 gkm. și avea 200 sate, cari erau pârtașe. Acest lucru s'a făcut prin o societate pe acțiuni în timp de 4 ani și a costat 700.000 fl. Câștigul în fân era de cincii ori mai mare, ca până acuma, și pe lângă fân mai sêmăneau în unele părți și grâu din care scoteau 16.000 gălele (hl), iară fânul pe an se urca aproape la 165.000 măji. Deja încă în anul 1771 opri pășunitul pe ogorele de vară, și pentru o mică despăgubire, renunță la toate turmele de oi ale lui. La anul 1774 fondă școala superioară cameralială din Kaiserslautern.

6. Friedric August rege de Sacsonia (1797—1854) a ridicat agricultura prin aceea că a sters dijelele cele grele ale țeranilor și a ajutat comerțul și agricultura.

7. Ducele Eberhard de Würtemberg și nobilul Christoph au pus basă la avuția aproape proverbială a Würtembergiei în ceace privește pomăritul. Regele Wilhelm s'a îngrijit de agronomie în toți ramii, și n'a lăsat nici el afară pomăritul. El fondă școala agronomică Hohenheim. La petrecerile agronomice în Cannstatt, a făcut o expoziție de pome și la școala agronomică Hohenheim a făcut o școala specială de pomărit.

8. Principele de Sacsonia își câștigă mari merite în privința oieritului. Regele Spaniei, după ce a vădut că Sacsonia a suferit mult din cauza răboiului de șapte ani, se înuură a trimite principelui de Sacsonia la anul 1765 o turmă de oi bune spaniole constătătoare din 250 capete Aceste s'au ținut în Lohmen și Rennersdorf neamestecat. Nu mult după acesta principele însuși mai cumpără două turme de oi spaniole, în anii 1778—1802, pe cari le distribuie în popor, ca să se prăsescă prin toate locurile acest soi

bun de oi. Aducerea oilor de Spania a ridicat mult economia de vite.

9. Și în celealalte state s'a pus mare pond pe agronomie pe la începutul secolului al XIX. Egala îndreptățire (emancipațiune) a țeranilor și ștergerea poverilor și a servituzilor în secolul XIX. a ajutat foarte mult dezvoltării agronomiei. Prin așa ceva s'a pus basă de a ridica pe țeran la un om de sine stătător și liber, și de atunci încôce și el a lucrat pământul cu tragere de inimă, fiind convins, că secerișul cel bun nu are să-l mai smulgă nime din mâni.

B. Ómeni învățați și practici, cari au lucrat în periodul acesta pentru înaintarea agronomiei și au contribuit la reforma ei.

Lupta contra ogorului.

10. Petru Kretschmar, cameralist prusian, a fost primul, care în cartea lui „Economia practică“ (1748), a dat bune învățături poporului german în privința aratului, deice, că să ari afund (adenc) și atunci e de ajuns odată arătura, nu mai trebuie altă. Cu el a luctat și Reichardt de Iusti.

11. Un econom și scriitor cu mare vață și știudiat a fost J. Chr. Reichardt din Erfurth, care lăsă să apară la anul 1750 cartea intitulată „Tesaurul câmpului și al grădinei“. Agricultura aci e tractată foarte bine. Reichardt a instruit cum să se lucre pământul, care instrucțiune și astăzi se află ca una dintre cele mai bune, ba el inventă la anul 1750 și un extirpator. De ar fi fost Reichardt și în privința economiei de vite așa vestit, atunci el ar fi fost cel mai mare reformator al agronomiei pe timpul acela. El pși încă la anul 1750 ca un vestit cultivator al cartofilor și trifoiului. El a luctat mult contra superstițiunii că luna ar avea influință asupra sêmănaturilor și că d. e. din seacă ar cresce opsigă, din ovės orz. etc.

(Va urma.)

Mulțumire publică.

Mercurea, Februarie 1899.

Inteligența română din Mercurea a arangiat în 31 Ianuarie st. v. o petrecere cu joc în favorul școlei române gr. or. din loc. Cu ocaziunea acesta s'a încasat preste tot suma de 126 fl. 50 cr. din care detragându-se spesele de 54 fl. a rămas un venit curat de 72 fl. 50 cr. care sa predat destinațiunii

Oferte benevole și suprasolviri au încurs dele următorii Dni: N. N. Seliște 5 fl. D. Comșa prof. Sibiu 2 fl.; Adam Micu, Poiana 2 fl.; Ilie Dobrota preot 1 fl.; D. Vulc Săliște 1 fl.; I. Popescu, Sibiel 1 fl.; D. Munthiu notar Reciu 1 fl.; St. Ursulescu vămaș 3 fl. 50, Ioan Droc protopop., Mangesius primpreot Mercurea, Ilie Măcelariu, Gurariului-câte un 1 fl. 50; I. Măcelariu Sângătin, Popp Lica, Ludoș; N. Scherer executor, N. Hențiu notar, I. Ivan notar, D. Ivan, Apolpului m., A. Barcian dir. de bancă-câte 1 fl.; Dna M. Muntean, K Kabdebo com. K. Véghe județ, I. Helju măcelariu, Szatmári B. Gönczy O., veteriuar, Dr. Albu adv., Ilie Floșu com., toți din Mercurea; Aldea notar, Lancrăm; Simion Dăian, Sângătin, I. Cosma notar, Ludoș, Nicolae Opiș paroch, Șura mare; I. Dragomir Gârbova; Dna R. Suci Spring; I. Lazar și I. Orăștin parochi D. Orăștin inv. Apoldul mic, câte 50 cr. —

Pr. stimații contributori primescă și pe această cale cele mai căldurose mulțămite. —

Comitetul arangiator.

VARIETĂȚI

Din minunile Expoziției din Paris din 1900. Una din minunile expoziției va fi un automat, care va face următorea operă de artă a țesătoriei: O persoană ore-care se aședă înaintea aparatului, aruncă înlăuntru o monedă și stă liniștit, până când sunetul unui clopoțel îl anunță că a fost fotografiat. După acesta el așteptă un sfert de oră, când îi ese din automat o batistă, care are cusută în ea fotografia sa.

Mecanismul acesta automat este până acum puțin cunoscut, totuși arată un progres foarte mare al țesătoriei și al mecaniceii.

